

Kuuleminen luonnonsuojelulain 127 §:n mukaisessa luontovahingon korjaamista koskevassa asiassa

1 Asia

Kainuun ELY-keskus on laittanut vireille Suomussalmen Hukkajoella metsänhakuutoiminnan yhteydessä tapahtuneen raakkupopulaation yliajamisen ja elinpiirin heikentymisen seurauksena luonnonsuojelulain (9/2023, LSL) 127 §:ssä ja laissa eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (ympäristövastuulaki, 383/2009) tarkoitetun luontovahingon korjaamiseen liittyvän menettelyn kuulemalla toiminnanharjoittaja Stora Enso Oyj:tä. Alueellisten ELY-keskusten toiminta on lakannut 31.12.2025. Luonnonsuojelulain valtion valvontaviranomaisen tehtäviä hoitaa 1.1.2026 alkaen valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto.

Raakku on luontodirektiivin liitteen II laji, ja luonnonsuojelulaissa säädetty, ympäristövastuulain tarkoittama menettely on katsottu tarpeelliseksi Hukkajoessa raakkuesiintymän ydinalueella aiheutunut, liitemateriaalista yksityiskohtaisemmin ilmenevä vahinko huomioiden.

Ympäristövastuulain 6 §:n 2 momentin mukaan toimenpiteiden valinnassa otetaan huomioon vahingon aiheuttaneen toiminnanharjoittajan ehdotus sekä tässä tapauksessa luonnonsuojelulain nojalla vireillepanoon oikeutettujen huomautukset. Luonnonsuojelulain mukainen vireillepano-oikeus on haittaa kärsivällä henkilöllä, kunnalla, sekä toiminta-alueellaan sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen.

Lisäksi menettelyssä toiminnanharjoittajan ehdotuksesta kuullaan myös soveltuvia viranomais- ja asiantuntijatahoja.

Tässä lausuntopyynnössä on eritelty menettelyn kohde, tausta, tätä koskeva sääntely soveltuvin osin sekä toiminnanharjoittajan ehdotus, josta huomautuksia on mahdollista lausua.

2 Paikka ja tapahtuma

Hukkajoki sijaitsee Suomussalmen kunnassa, lijoen vesistöalueella. Hukkajoella on suoritettu jokihelmisimpukka- eli raakkuinventointeja eri vuosina. Hukkajoen raakkupopulaation kooksi on arvioitu ennen vuotta 2013 tehtyjen havaintojen perusteella yli 30 000 yksilöä, mutta populaation tilaa on sittemmin tutkittu tarkemmin ja syksyllä 2024

Alleco Oy:n Panu Oulasvirran arvio Hukkajoen populaatiokoosta on ollut 123 000 yksilöä, joka on yksi Suomen suurimmista tunnetuista raakkupopulaatioista.

Kainuun ELY-keskus sai 15.8.2024 ilmoituksen siitä, että Hukkajoen raakkuesiintymän yli on toistuvasti ajettu metsänhakkuiden yhteydessä metsäkoneilla ja Metsähallituksen Luontopalvelut -vastuualueen edustajan arvion mukaan tuhansia raakkuja on yliajojen johdosta kuollut. Asian olivat havainneet Metsähallituksen lukuun LIFE Revives -hankkeessa toimineet raakkututkijat tehdessään kohteella inventointeja. Hukkajoelle ei ollut hankkeessa suunniteltu ennallistamistoimia vaan joki oli mukana tutkimuksessa referenssialueena. Hakkuita koskevan metsänkätöilmoituksen mukaan hakkuuoikeuden haltija eli toiminnanharjoittaja alueella on Stora Enso Oyj.

Kainuun ELY-keskus suoritti alueella maastotarkastuksen 16.8.2025. Tarkastuksella todettiin, että kiireellisten ennallistamistoimenpiteiden suorittaminen ylityspaikalla on tarpeen. Toiminnanharjoittajaa ohjeistettiin olemaan yhteydessä soveltuvaan toimenpiteiden suorittajaan, joka tässä tapauksessa oli alueella olevan tilanteen havainnut Metsähallituksen Luontopalvelut. Sekä toiminnanharjoittaja että Kainuun ELY-keskus olivat vielä saman päivän aikana yhteydessä Metsähallituksen Luontopalveluiden edustajiin.

Tähän mennessä suoritettut toimenpiteet ja niitä koskevat raportit sekä vahinkoarviot

Metsähallituksen Luontopalvelut -vastuualue on laatinut 18.8.2025 päivätyn ”Hukkajoen vesistöylityksen korjaustoimenpiteet” -esityksen ja suunnitelman kiireellisesti suoritettaviksi toimenpiteiksi alueella (liite 1). Suunnitelma sisälsi toimenpiteet ajouran kunnostamiseksi maalla ja jokiuomassa sekä toimenpiteet ajouran alapuolisen jokiuoman kunnostamiseksi, sisältäen raakkujen siirtämisen ajouran yläpuoliselle alueelle.

Kainuun ELY-keskus on 19.8.2024 hyväksynyt edellä tarkoitetun suunnitelman. Sähköpostitse sekä Metsähallitukselle että toiminnanharjoittajalle toimitetussa hyväksymisviestissä on lausuttu muun ohella, että perjantaina 16.8.2024 Hukkajoen maastotarkastuksessa on yhteisesti todettu, että Hukkajoen ylityspaikan korjaustoimiin on ryhdyttävä välittömästi. Ensisijaisesti ja kiireellisesti on tehtävä toimenpiteet, jolla estetään lisävahingot. Hukkajoen ylityspaikan kunnostussuunnitelma on ELY-keskuksen hyväksymä, ja Metsähallituksella on jo olemassa olevat ELY-keskuksen myöntämät luonnonsuojelulain mukaiset poikkeamisluvat raakkujen käsittelyyn, joten ELY-keskukselta ei tarvita erikseen muuta kirjallista lupaa suunnitelman mukaisten kunnostustoimenpiteiden aloittamista varten. Hyväksyminen sisälsi myös veloitteen raportoida suoritetuista toimenpiteistä ELY-keskukselle niiden valmistuttua. Tämä raportointi sisältyy Metsähallitus Luontopalveluiden Purokunnostukset ja seurannat vuonna 2024 -työraporttiin, jonka Hukkajoen kunnostustoimenpiteitä koskeva osio on liitteenä 2.

Lisäksi Kainuun ELY-keskus tilasi syksyllä 2024 kiireellisellä aikataululla Alleco Oy:ltä lisätutkimuksia, joiden tavoitteena oli tarkentaa arviota Hukkajoen raakkupopulaation tilasta sekä arvioida yliajojen aiheuttaman vahingon suuruutta. Alleco Oy suoritti kyseiset lisäselvitykset Hukkajoella 24.-25.9.2024. Lisätutkimukset sisälsivät 18 uuden laskentalinjan tutkimisen yliajokohdan alapuolella. Lisäksi elokuussa 2024 tutkituilta

linjoilta laskettiin kuolleiden simpukoiden määriä. Yliajokohdan yläpuolelle siirrettyjen simpukoiden tilannetta tutkittiin yliajokohdan yläpuolisella laskentalinjalla, minne simpukoita oli pelastusoperaatioissa viety. Tuloksista on raportoitu Allecon raportissa n:o 4/2025, Jokihelmisimpukkapopulaatioiden tilan selvitykset lijoen vesistöalueella 2024. Raportin Hukkajokea koskevat osiot ovat kuulemiskirjeen liitteenä 3.

Lapin ELY-keskuksessa 31.12.2025 saakka toiminut kalatalousviranomaisen, joka vastasi yleisen kalatalousedun valvonnasta Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnissa ennen Lupa- ja valvontaviraston perustamista, on antanut Kainuun ELY-keskukselle arvion Suomussalmen Hukkajoen kalataloudellisista vahingoista 15.5.2025 päivätyllä lausunnolla (liite 4). Raakun kannalta merkityksellisiä ovat toiminnasta aiheutuneet vaikutukset erityisesti raakun toukkavaiheen isäntäkalana toimivalle taimenelle.

3 Luontovahinkoa koskeva sääntely ja siihen liittyvä menettely

Luonnonsuojelulain (9/2023, LSL) 127 §:ssä säädetään luontovahingon ehkäisemisestä ja korjaamisesta. Lainkohdan 1 momentissa säädetään, että jos luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka harjoittaa ammatillista toimintaa tai joka tosiasiansa määrää tästä toiminnasta (toiminnanharjoittaja), tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaa tai uhkaa välittömästi aiheuttaa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai päätösten vastaisella toimenpiteellä tai laiminlyönnillä 3 §:n 7 kohdassa tarkoitetun luontovahingon, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava luontovahingosta tai sen välittömästä uhasta viipymättä Lupa- ja valvontavirastolle ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi.

LSL 127 §:n 2 momentissa säädetään, että saatuaan tiedon luontovahingosta tai sen välittömästä uhasta, Lupa- ja valvontaviraston on, sen lisäksi, mitä 126 §:ssä säädetään, määrättävä haitan aiheuttanut toiminnanharjoittaja tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi sekä määrättävä toiminnanharjoittaja ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009, ympäristövastuulaki) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin. Vireillepano-oikeuteen sovelletaan tämän lain 128 §:n 1 momenttia.

LSL 127 §:n 3 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitetun haitallisen vaikutuksen merkittävyyttä on arvioitava suhteessa asianomaisen luontotyyppin tai eliölajin suojelun tasoon vahingon tapahtumahetkellä sekä niiden tuottamiin palveluihin ja luonnolliseen uudistumiskykyyn. Haitallisen vaikutuksen merkittävyyttä määrittävistä seikoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jokihelmisimpukka (*Margaritifera margaritifera*, raakku) on luonnonsuojelulain 69 §:n 2 momentin perusteella annetun luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023, LSA) 6 §:n mukaan rauhoitettu laji, jota koskevat LSL 70 §:n rauhoitussäädökset. Luonnonsuojeluasetuksen 6.1 §:n 1 kohdan mukaan LSL 69 §:n 2 momentissa tarkoitettuja rauhoitettuja eliölajeja ovat

liitteessä 1 luetellut eläinlajit koko maassa. Jokihelmisimpukka sisältyy koko maassa rauhoitettuihin eläinlajeihin.

Luonnonsuojelulain 75 §:n perusteella jokihelmisimpukka on säädetty luonnonsuojeluasetuksella uhanalaiseksi lajiksi (LSA 7 §, liite 6) ja luonnonsuojelulain 77 §:n perusteella luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltavaksi lajiksi (LSA 8 §, eliölajilla liitteen 6 *-merkintä), koska sen riski hävitä luonnosta on vähintään hyvin korkea. Lisäksi jokihelmisimpukka on myös EU:n luontodirektiivin II- ja V-liitteiden laji.

Korjaavista toimenpiteistä päättävä viranomainen on ympäristövastuulain 4 §:n ja LSL 127.2 §:n perusteella Lupa- ja valvontavirasto.

Ympäristövastuulain 5 §:ssä säädetään korjaavista toimenpiteistä. Lainkohdan 1 momentin mukaan luonnonvarat ja luonnonvarapalvelut on palautettava perustilaan poistamalla vahingosta aiheutunut haitallinen muutos (ensisijainen korjaaminen). Lainkohdan 2 momentissa säädetään, että jos perustilaa ei voida täysimääräisesti palauttaa, vahingon luonnonvaralle ja luonnonvarapalvelulle aiheuttama heikennys on korvattava vahingoittuneella alueella tai muualla tehtävillä toimenpiteillä (täydentävä korjaaminen). Lainkohdan 3 momentin mukaan vahingoittuneella alueella tai muualla tehtävillä toimenpiteillä on korvattava luonnonvaralle ja luonnonvarapalvelulle aiheutuvat väliaikaiset menetykset siihen saakka, kunnes ensisijainen ja täydentävä korjaaminen on vaikuttanut täysimääräisesti (korvaava korjaaminen).

Ympäristövastuulain 6 §:ssä säädetään korjaavien toimenpiteiden valinnasta. Sen 1 momentin mukaan viranomaisen on toimenpiteitä harkitessaan otettava huomioon:

- 1) vahingon luonne, laajuus ja vakavuus;
- 2) luonnollisen palautumisen mahdollisuus;
- 3) ihmisen terveydelle aiheutuvat riskit;
- 4) vahingon korjaamisesta aiheutuvat kustannukset;
- 5) muut alueella mahdollisesti tapahtuneet vahingot.

Ympäristövastuulain 6 §:n 2 momentin mukaan toimenpiteiden valinnassa otetaan huomioon vahingon aiheuttaneen toiminnanharjoittajan ehdotus sekä 2 §:n 1 momentissa mainittujen lakien nojalla vireillepanoon oikeutettujen huomautukset.

Tarkempia säännöksiä mm. korjaavista toimenpiteistä ja niiden valinnassa huomioon otettavista seikoista on annettu valtioneuvoston asetuksessa eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (ympäristövastuuasetus, 713/2009).

4 Toiminnanharjoittajan ehdotus

Stora Enso Oyj on lausunut menettelyyn liittyvässä, 9.9.2025 päivätyssä vastineessaan korjaavien toimenpiteiden osalta (vastineen jakso 7) seuraavaa:

”Raakkuihin kohdistuvat korjaavat toimenpiteet

ELY-keskus on pyytänyt Stora Ensolta ehdotusta ympäristövastuulain tarkoittamiksi korjaaviksi toimenpiteiksi ympäristövastuulaissa ja -asetuksessa tarkoitetut kriteerit huomioon ottaen. Stora Enso viittaa vastuun kohdentumisen ja kustannusvastuun osalta edellä jaksoissa 5 ja 6 esitettyyn. Stora Enso on jo toteuttanut kustannuksellaan laajoja korjaavia toimenpiteitä Hukkajoella. Stora Enso katsoo tapahtuma-alueen nykytila huomioon ottaen, ettei lisätoimenpiteille ole perusteltua tarvetta.

Korjaavista toimenpiteistä säädetään ympäristövastuulain 5 §:ssä, joka jakaa korjaavat toimenpiteet kolmeen kategoriaan: i) ensisijaiseen korjaamiseen, ii) täydentävään korjaamiseen ja iii) korvaavaan korjaamiseen. Ensisijaisessa korjaamisessa luonnonvarat ja luonnonvarapalvelut palautetaan perustilaan poistamalla vahingosta aiheutunut haitallinen muutos. Jos perustilaa ei voida täysimääräisesti palauttaa, vahingon luonnonvaralle ja luonnonvarapalvelulle aiheuttama heikennys on korvattava vahingoittuneella alueella tai muualla tehtävillä toimenpiteillä. Lisäksi vahingoittuneella alueella tai muualla tehtävillä toimenpiteillä on korvattava luonnonvaralle ja luonnonvarapalvelulle aiheutuvat väliaikaiset menetykset siihen saakka, kunnes ensisijainen ja täydentävä korjaaminen on vaikuttanut täysimääräisesti.

Viranomaisen on ympäristövastuulain 6 §:n mukaan otettava korjaavia toimenpiteitä harkitessaan huomioon i) vahingon luonne, laajuus ja vakavuus, ii) luonnollisen palautumisen mahdollisuus, iii) ihmisen terveydelle aiheutuneet riskit, iv) vahingon korjaamisesta aiheutuvat kustannukset sekä v) muut alueella mahdollisesti aiheutuvat vahingot. Vahingon aiheuttanut toiminnanharjoittaja vastaa niistä yksin tai yhdessä muiden toiminnanharjoittajien kanssa siten, kun ympäristövastuulain 10 §:ssä säädetään.

Kuten ympäristövastuulain sanamuodosta ilmenee, korjaavilla toimenpiteillä tarkoitetaan nimenomaan ennallistavia toimia. Niiden tarkoituksena ei ole palauttaa luonnonvaroja ja luonnonvarapalveluita vahinkoa edeltänyttä tilaa parempaan lopputulokseen. Toisin sanoen vahinkoa aiheuttaneelta toiminnanharjoittajalta edellytettävät korjaavat toimenpiteet eivät voi olla rangaistusluonteisia.

Stora Enso osallistui aktiivisesti Metsähallituksen Luontopalvelujen asiantuntijoiden johtamaan raakkujen pelastusoperaatioon Hukkajoella. Lähes kolme viikkoa kestäneisiin pelastustöihin osallistuivat Metsähallituksen Luontopalvelujen Life Revives -hankkeen työntekijöiden lisäksi Stora Enson 30 työntekijää, jotka avustivat pelastustöissä 80 henkilötyöpäivän verran. Pelastustöihin osallistuneet kantoivat noin 30 kuutiota mutaa ja hakkuutähteitä pois joesta ajouran läheltä, poistivat hienojakoista kiintoainesta joesta sekä peittivät metsäkoneiden ajourat rinteiltä siten, ettei mutaa tai kiintoainetta pääse enää valumaan jokeen. Lisäksi Life Revives -hankkeen työntekijät siirsivät noin 5 500 raakkua Hukkajoen ylävirtaan.

Korjaavien toimenpiteiden johdosta Stora Ensolle aiheutui kuluja yhteensä noin 130 881 euroa. Summa sisältää Metsähallitukselle korvatut pelastustöiden kustannukset, kunta- ja maa-ainekulut sekä Stora Enson työntekijöiden osallistumiseen liittyvät kustannukset.

Hukkajoella tehtyjen korjaavien toimenpiteiden lisäksi Stora Enso lahjoitti Hukkajoen hakuissa kaadetut puut Hossan ja Repoveden kansallispuistoille. Lahjoitusten arvo oli yhteensä 94 258 euroa.

Myöhemmin suoritettujen arvioiden mukaan Metsähallituksen johdolla tehdyt pelastustyöt tehtiin onnistuneesti. ELY-keskuksen kuulemiskirjeen liitteenä olevan Alleco Oy:n raportin mukaan raakkujen siirrolla säästettiin todennäköisesti lukuisia raakkuja siitä huolimatta, että siirretyt raakut olivat jo ennen tapahtumia "*erittäin heikossa kunnossa*".²¹

Stora Enso toteuttaa myös ympäristövastuulain 5 §:ssä tarkoitettuja täydentäviä korjaavia toimenpiteitä kansallisella tasolla. Stora Enso on solminut Metsähallituksen Luontopalvelujen kanssa 1,1 miljoonan euron arvoisen Raakkuohjelma 2030 - yhteistyösopimuksen, jonka aikana kartoitetaan ja inventoidaan raakkujen esiintymiä, kunnostetaan ja hoidetaan virtavesiä, ennallistetaan raakkujen elinympäristöjä sekä parannetaan tietojärjestelmätietoa.²²

Yllä esitetyn perusteella Stora Enso katsoo suorittaneensa tai ryhtyneensä jo nykyisellään tarvittaviin korjaustoimenpiteisiin Hukkajoella. Stora Enson parhaan käsityksen mukaan Stora Enso on myös kattanut kustannukset Hukkajoella suoritetuista toimista. Jos ELY-keskuksella on tiedossa jokin sellainen viranomaisten tai muiden tahojen suorittama ennallistamistoimenpide, jonka kustannukset eivät ole ohjautuneet Stora Ensolle, Stora Enso pyytää ystävällisesti ELY-keskusta yksilöimään tällaiset toimet ja niiden kustannukset, minkä jälkeen Stora Enso voi ottaa niihin tarkemmin kantaa.

Kalatalouteen kohdistuvat esitetyt korjaavat toimenpiteet

ELY-keskus on toimittanut kuulemiskirjeen liitteenä Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen 15.5.2025 päivätyn lausunnon, jossa kalataloudellisen vahingon arvoksi on esitetty 254 480 euroa. ELY-keskus on todennut lausuntoon viitaten, että "*raakun kannalta merkityksellisiä ovat toiminnasta aiheutuneet vaikutukset erityisesti raakun toukkavaiheen isäntäkalana toimivalle taimenelle*".²³ Stora Enso viittaa yllä jaksossa 5 todettuun ja toistaa, ettei ELY-keskus ole kuulemiskirjeessään yksilöinyt korjaavien toimenpiteiden perusteena olevaa luontovahinkoa taikka sitä tekoa tai laiminlyöntiä, jolla kyseinen luontovahinko on aiheutettu. Näin ollen Stora Enson on mahdotonta kovinkaan yksityiskohtaisesti kommentoida väitetyn kalataloudellisen vahingon syy-yhteyttä näihin määrittämättä oleviin seikkoihin.

Jo pintapuolisen tarkastelun perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että Hukkajoen tapahtumien ja taimenkannan tilan välillä ei ole syy-yhteyttä. Vastuun syntyminen edellyttää, että luontovahinko on aiheutettu **tahallaan tai huolimattomuudella** ja että toimenpide on **luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai päätösten vastainen**. Tällainen luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai

²¹ Alleco Oy:n raportti: Jokihelmisimpukkapopulaatioiden tilan selvitykset Iijoen vesistöalueella 2024 (ELY-keskuksen kuulemiskirjeen liite 3), s. 18.

²² Stora Enson lehdistötiedote, 16.6.2025. Saatavilla osoitteessa: <https://www.storaenso.com/fi-fi/newsroom/pressreleases/2025/6/stora-enso-ja-metsahallituksen-luontopalvelut-solmivat-1-1-miljoonan-euron-arvoisen-raakkuohjelma-2030-yhteistyosopimuksen>.

²³ ELY-keskuksen kuulemiskirje, 27.6.2025, s. 2.

päätösten vastainen toiminta käsittää mahdollisesti *raakkuihin* kohdistuvat toimenpiteet, kuten niiden tahallisen tappamisen tai pyydystämisen.²⁴ Kalatalousviranomaisen mukaan sen esittämät vahingot ovat aiheutuneet kiintoainekuormituksesta.²⁵ Väitetyn kalataloudellisen vahingon aiheuttajana olleen maa-aineksen huuhtoutuminen veteen ei ole lain edellyttämällä tavalla "*säännösten tai päätösten vastainen toimenpide*", jota voisi pitää lain tarkoittamana luontovahinkona.

Edelleen Stora Enson on mahdotonta arvioida kalatalousviranomaisen esittämän kalatalousvahingon suuruutta, sillä arvion taustalla olevat lähtötiedot ja niihin liittyvät oletukset eivät ilmene raportista. Raportista ei itse asiassa edes käy ilmi, mitkä olivat raportissa mainittujen vuosien 2010 ja 2024 koekalastusten perusteella absoluuttiset taimentiheydet sanottuina vuosina. Joka tapauksessa itse raportissakin todetaan, että vuoden 2024 osalta koekalastusten ajankohta on ollut poikkeuksellinen (kesäkuu)²⁶, mistä syystä on kyseenalaista, ovatko kyseiset tulokset millään tapaa vertailukelpoisia, relevantteja tai ylipäättään syy-yhteydessä Hukkajoen tapahtumiin.

Stora Enso on siinä käsityksessä, että kalataloudellisia lisäselvityksiä tehdään parhailaan. Mikäli tällaisia lisäselvityksiä on tarkoitus huomioida käsillä olevassa menettelyssä, Stora Enso varaa mahdollisuuden lausua myös näistä lisäselvityksistä.

Ympäristövastuulain ulkopuoliset toimenpiteet

Stora Enson näkemyksen mukaan asiassa on kiinnitettävä huomiota myös viranomaisohjeisiin ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön ja viestintään. Hukkajoen tapauksessa Stora Enson metsäasiantuntija toimitti metsänkäyttöilmoituksen yhteydessä Metsäkeskukselle kartan, johon metsäasiantuntija oli merkinnyt alustavasti hakkuualueelle suunnitellut ja aikaisemmin käytetyt ylityspaikat. Vastineena Metsäkeskus lähetti metsäasiantuntijalle sähköpostin liitteenä "*jokihelmisimpukkakartan*". Hukkajoen jokihelmisimpukkaesiintymiä ei ollut merkitty kyseiseen karttaan. Metsäkeskus ainoastaan totesi, että "*metsänkäyttöilmoituksen kuvioita [kartalle merkityjä numeroita] on jokihelmisimpukan esiintymispaikan läheisyydessä*". Myös ELY-keskus viittasi 28.5.2024 lähettämässään ohjeistuksessa samoihin kuvioihin. Viranomaisten viittaamat kuvat ovat kuitenkin kartalta katsoen etäällä suunnitellusta ja lopulta käytetystä ylityspaikasta. Edelleen ELY-keskuksen ohjeistuksen mukaan vesistön ylityksessä on huolehdittava kiintoaineiden valumisen estämisestä, mikä osaltaan ilmentää, että ELY-keskukseen ei kategorisesti kieltänyt Hukkajoen ylitystä merkityn alueen hakkuun yhteydessä.

Raakun suojele edellyttää tiivistä yhteistyötä sekä viranomaisten että muiden toimijoiden, kuten toiminnanharjoittajien välillä. Viranomaisten välisen tiedonkulun sujuvoittamisella sekä viranomaisten ohjeistusten selkeyttämisellä olisi siten suuri käytännön merkitys lajisuojelun kannalta erityisesti ottaen huomioon, että raakkujen esiintymispaikat ovat salassa pidettävää tietoa.

²⁴ LSL 70 §.

²⁵ Kalatalousviranomaisen arvio Suomussalmen Hukkajoen kalataloudellisista vahingoista (ELY-keskuksen kuulemiskirjeen liite 4), s. 2–3.

²⁶ Kalatalousviranomaisen arvio Suomussalmen Hukkajoen kalataloudellisista vahingoista (ELY-keskuksen kuulemiskirjeen liite 4), s. 1

Joka tapauksessa Hukkajoen tapauksen osalta Stora Enso katsoo edellä kuvatuin perustein, että tarvittavat toimenpiteet on jo suoritettu,²⁷ ja siten hallintopakkomennettelylle ei ylipäätään ole tarvetta korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseksi.”

Toiminnanharjoittajaa kuultiin täydentävästi Alleco Oy:n 30.9.2025 valmistuneen raportin ”Jokihelmisimpukkapopulaation tilan selvitys Hukkajoella 2025” (liite 5) johdosta. Stora Enso Oyj viittasi täydennyspyynnön johdosta 2.3.2026 antamassaan vastineessa 9.9.2025 antamaansa vastineeseen ja lausui uuden selvityksen osalta seuraavaa:

”Stora Enso on toteuttanut Hukkajoella oma-aloitteisesti ja omalla kustannuksellaan laajat ja onnistuneet korjaavat toimenpiteet.⁴ Stora Enso katsoo suorittaneensa jo nykyisellään tarvittavat ja riittävät korjaustoimenpiteet, eikä lisätoimenpiteille ole perusteltua tarvetta. Allecon 30.9.2025 päivätty raportti ei anna aihetta arvioida korjaustoimenpiteiden tarvetta toisin, vaan päinvastoin se tukee Stora Enson näkemystä jo suoritettujen toimenpiteiden riittävydestä.

Stora Enso huomauttaa, että Allecon 30.1.2025 päivätyn raportin lailla myös Allecon 30.9.2025 päivättyyn raporttiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä koskien erityisesti tutkimuksessa käytettyjen laskentalinjojen peittävyttä ja siten raportissa tehtyjä laskennallisia arvioita kuolleiden raakkujen määrästä. Näin ollen Stora Enso ei edelleenkään pysty ottamaan yksityiskohtaisesti kantaa raportissa esitettyihin lukuihin ja johtopäätöksiin.

Stora Enso kiinnittää LVV:n huomiota kuitenkin siihen, että Allecon 30.9.2025 päivätyn raportin mukaan vuonna 2025 absoluuttinen kuolleiden raakkujen lukumäärä laskentalinjoilla oli 1001 raakkua eli 81 yksilöä *enemmän* kuin vuonna 2024.⁵ Tällöin aikavälillä 2024–2025 kuolleiden yksilöiden lukumäärä suhteutettuna Hukkajoen raakkupopulaation kokoon vuonna 2025 on 0,3 %⁶. Hukkajoen raakkujen kuolleisuusluku on toisin sanoen samalla tasolla kuin raakkujen luonnollinen kuolleisuusluku.⁷ Näin ollen on epäselvää, liittyvätkö vuonna 2025 kuolleina löydetyt raakut vuoden 2024 joen ylitykseen ja jos, niin miltä osin.

Allecon 30.9.2025 päivätyn raportin tutkimustulokset Hukkajoen raakkupopulaation tilasta osoittavat, että Stora Enson ja Metsähallituksen toteuttamat pelastustyöt olivat onnistuneita. Alleco arvioi jo 30.1.2025 päivättyssä raportissaan, että pelastustöiden aikana toteutetulla raakkujen siirrolla säästettiin todennäköisesti lukuisia raakkuja siitä huolimatta,

²⁷ Lisäksi täydentäviin korjaamistoimiin on Raakkuohjelma 2030 -yhteistyösopimuksen myötä sitouduttu.

⁴ Ks. suoritetuista toimenpiteistä tarkemmin Stora Enson 9.9.2025 päivätty vastine asiassa KAIELY/586/2024, jakso 7.

⁵ $1001 - 920 = 81$ yksilöä. Ks. Alleco Oy:n raportti: Jokihelmisimpukkapopulaation tilan selvitys Hukkajoella 2025 (LVV:n 16.2025 päivätyn kuulemiskirjeen liite 1), s. 16, taulukko 5.

⁶ $(81 / 23\,915) * 100 \approx 0,3 \%$. Ks. Alleco Oy:n raportti: Jokihelmisimpukkapopulaation tilan selvitys Hukkajoella 2025 (LVV:n 16.2025 päivätyn kuulemiskirjeen liite 1), s. 16, taulukko 5, jonka mukaan elävien raakkujen absoluuttinen lukumäärä laskennallisilla linjoilla vuonna 2025 oli 23 915 yksilöä.

⁷ Myös Alleco itse on pitänyt 1 % kuolleisuutta normaalina, ks. Alleco Oy:n raportti: Jokihelmisimpukkapopulaatioiden tilan selvitykset lijoen vesistöalueella 2024 (ELY-keskuksen kuulemiskirjeen liite 3), s. 18 ja Alleco Oy:n raportti: Jokihelmisimpukkapopulaation tilan selvitys Hukkajoella 2025 (LVV:n 16.2025 päivätyn kuulemiskirjeen liite 1), s. 16.

että siirretyt raakut olivat jo ennen tapahtumia *"erittäin heikossa kunnossa"*.⁸ Alleco on vahvistanut tämän arvion päivityksessä raportissaan toteamalla, että *"[...] siirto-operaatiota voidaan pitää onnistuneena, sillä sen avulla joka tapauksessa pelastettiin tuhansia raakkuja"* ja *"[k]un huomioidaan siirrettyjen raakkujen erittäin huono kunto, voidaan näin alhaista kuolleiden määrää pitää jopa hyvänä tuloksena"*.⁹

Stora Enso viittaa tältä osin myös poliisin esitutkinta-aineistoon, johon liitetyn kuulustelupöytäkirjan mukaan *"[Hukka]joella suoritettujen puhdistustoimenpiteiden vaikuttavat korjanneen joen tilan lähelle alkuperäistä tilannetta"*.¹⁰ Hukkajoki on onnistuttu pelastustöillä palauttamaan perustilaan (ensisijainen korjaaminen), minkä lisäksi Stora Enso toteuttaa ympäristövastuulain¹¹ 5 §:ssä tarkoitettuja täydentäviä korjaavia toimenpiteitä kansallisella tasolla.¹²

Edellä esitetyn perusteella Stora Enso toistaa 9.9.2025 vastineen johtopäätöksen. Kaikki ympäristövastuulain tarkoittamat korjaavat toimenpiteet on jo suoritettu Hukkajoella, eikä lisätoimenpiteille ole perusteltua tarvetta."

5 Huomautusten esittäminen

Lupa- ja valvontavirasto varaa niille, joiden oikeutta, velvollisuutta tai etua asia saattaa koskea sekä kohdealueella toimiville sellaisille rekisteröidyille paikallisille tai alueellisille yhteisöille, joiden tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen, mahdollisuuden esittää huomautuksia koskien toiminnanharjoittajan ehdotusta ja erityisesti sitä, mitkä toimenpiteet ympäristövastuulaissa ja -asetuksessa tarkoitettujen kriteerit huomioon ottaen tulisivat tässä tapauksessa kyseeseen luontovahingon korjaamiseksi.

Mahdolliset huomautukset pyydetään toimittamaan **viimeistään 17.4.2026**.

Asiakirjat pidetään nähtävillä Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla osoitteessa <https://lvv.fi/ajankohtaista/kuulutukset-ja-yleistiedoksiannot>

Huomautukset pyydetään toimittamaan Lupa- ja valvontavirastolle sähköisesti osoitteeseen kirjaamo@lvv.fi tai postitse osoitteeseen PL 20, 13035 LVV. **Viestissä on ilmoitettava asian tunnus LVV-U/24357/2026**. Määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisua. Määräaikaa voidaan asianosaisen pyynnöstä pidentää, jos se on tarpeen asian ratkaisemiseksi.

⁸ Alleco Oy:n raportti: Jokihelmisimpukkapopulaatioiden tilan selvitykset Iijoen vesistöalueella 2024 (ELY-keskuksen kuulemiskirjeen liite 3), s. 18.

⁹ Alleco Oy:n raportti: Jokihelmisimpukkapopulaation tilan selvitys Hukkajoella 2025 (LVV:n 16.2025 päivätyn kuulemiskirjeen liite 1), s. 16.

¹⁰ Jouni Kinnusen (Näljängän kalavesien osakaskunnan puheenjohtaja) kuulustelupöytäkirja, s. 33.

¹¹ Laki eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta (383/2009), "ympäristövastuulaki"

¹² Stora Enson 9.9.2025 päivätty vastine asiassa KAIELY/586/2024, s. 10–11 viitaten Stora Enson ja Metsähallituksen Luontopalveluiden välillä solmittuun 1,1 miljoonan euron arvoiseen Raakkuohjelma 2030 -yhteistyösopimukseen, jonka aikana kartoitetaan ja inventoidaan raakkujen esiintymiä, kunnostetaan ja hoidetaan virtavesiä, ennallistetaan raakkujen elinympäristöjä sekä parannetaan tietojärjestelmätietoa.

6 Lisätietoja antaa

Juristi, Teemu Mäkelä, teemu.makela@lvv.fi, puh nro 0295 256083

Jakelu

Suomen luonnonsuojeluliitto Kainuun piiri

Suomussalmen kunta

Maanomistaja

Näljängän kalavesien osakaskunta

Suomen ympäristökeskus SYKE

Luonnonvarakeskus Luke

Lapin elinvoimakeskus, kalatalousviranomaisen

Metsähallitus luontopalvelut

Jyväskylän yliopisto Panu Halme; Jouni Taskinen, Alleco Oy

Ylä-Kainuun luonto ry

Yleistiedoksiantona Lupa- ja valvontaviraston nettisivuilla sekä lehti-ilmoituksena Kainuun Sanomissa ja Ylä-Kainuussa

Liitteet

Liite 1 Hukkajoen vesistöylityksen korjaustoimenpiteet, Metsähallitus Luontopalvelut 18.8.2024

Liite 2 Otteet Purokunnostukset ja seurannat vuonna 2024 -työraportista, Metsähallitus Luontopalvelut

Liite 3 Otteet Alleco Oy:n raportista n:o 4/2025, Jokihelmisimpukkapopulaatioiden tilan selvitykset lijoen vesistöalueella 2024

Liite 4 Arvio Suomussalmen Hukkajoen kalataloudellisista vahingoista, lausunto Lapin ELY-keskus 15.5.2025

Liite 5 Alleco Oy:n raportti 30.9.2025: Jokihelmisimpukkapopulaation tilan selvitys Hukkajoella 2025

Lausuntopyyntö
6.3.2026
LVV-U/24357/2026
Julkinen

Lupa- ja valvontavirasto
Postiosoite: PL 20, 13035 LVV
Puhelinvaihde: 0295 254 000
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi